

Asia: VN/14098/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Vammaisfoorumi on 28 valtakunnallisen vammaisjärjestön yhteistyöjärjestö, jonka tarkoituksena on YK:n vammaisten ihmisten oikeuksia koskevan sopimuksen mukaisesti edistää vammaisten ihmisten tasa-arvoa ja yhdenvertaisen osallistumisen mahdollisuuksia yhteiskunnassa. Vammaisfoorumi edustaa jäsenjärjestöjensä kautta noin 223 000 vammaista ja pitkäaikaissairasta ihmistä.

Kiitämme lausuntopyynnöstä.

Vammaisfoorumi kannattaa ehdotettua muutosta, että oikaisua hyvinvointialueen viranomaisen tekemään päätökseen tulisi aina vaatia hyvinvointialueen toimielimeltä. On tärkeää, että yksilöasioiden oikaisuvaatimusmenettely on hyvinvointialueen asettamalla toimielimellä eikä se olisi siirrettävissä yksittäiselle viranhaltijalle. Oikaisuvaatimusten käsittely hyvinvointialueen toimielimessä vähentää riskiä sille, että oikaisuvaatimukseen vastaa päätöksen tehnyt viranhaltija. Olisi kuitenkin varmistettava, ettei myöskään toimielimessä asian esittelijänä voisi toimia henkilö, joka on päätöksen aiemmin tehnyt.

Esitysluonnoksen perusteella palveluntuottajan alihankintamahdollisuudet laajenevat. Joissain tilanteissa alihankinnan ketjutus voi olla tarpeellinen ja turvaa palvelun toteutusta ja jatkuvuutta asiakkaalle. Lakiesityksessä alihankintaketjuihin liittyviin ehdotuksiin liittyy kuitenkin muutamia ongelmia, kun alihankinnan sääntelyä käytännössä kevennettäisiin. Tästä johtuen perusteluissa tulisi ottaa erikseen kantaa siihen, miten uudistus vaikuttaa perusoikeuksiin ja oikeusturvaan. Esityksen vaikutustenarviointi on sikäli puutteellinen.

Esityksessä ei ole tuotu esiin yksityiskohtaisemmin sitä, minkälaisia tulkintavaikeuksia voimassa olevan lain täydentävän toiminnan määritelmä on palveluntuottajille aiheuttanut ja näin ollen muutoksen vaikutuksia on vaikea arvioida. Esimerkiksi säännösehdotuksen muotoilu ”alihankintana voitaisiin hankkia palveluista tai henkilöstöstä osa” ei ole selkeä tai yksiselitteinen.

Eduskunnan oikeusasiamieskin on lausunnossaan korostanut perustuslakivaliokunnan edellytystä, että alihankinta rajataan koskemaan tosiasiallista, täydentävää palvelutoimintaa (PeVL 26/2017 vp, s. 57). Esitysluonnoksesta ei kuitenkaan perustuslain 124 §:n edellyttämällä tavalla tarkemmin ilmene, miten asiakkaiden oikeusturva ja hyvä hallinto toteutuvat, kun alihankinta tilapäisesti ketjutetaan.

Hyvinvointialueen tulisi olla tietoinen alihankinnan määrästä tai mahdollisesta riskistä alihankinnan ketjutukseen jo palveluntuottajan kanssa sopimusta tehdessään, jotta hyvinvointialue voi valvoa sitä, missä määrin palveluja tosiasiallisesti tuotetaan alihankintana. Näiden ketjutusten, eli alihankinnan alihankinnan, merkitys oikeusturvalle ja vastuukysymyksille on keskeinen. Tulkintaongelmia olisi tärkeä laissa ehkäistä, jotta käytännössä palveluita ei toteutettaisi vaikeasti seurattavien alihankintaketjujen kautta. Tämä aiheuttaa haasteita jo esityksessä edellytetyille palveluntuottajan omavalvonnalle. Näistä seikoista johtuen olisi vähintään tarpeen erikseen mainita, että ketjutetussakin alihankinnassa on kyse julkisen hallintotehtävän hoitamisesta, johon soveltuvat samat vaatimukset oikeusturvasta, hyvästä hallinnosta ja vastuista, jotka koskevat palveluntuottajia ja näiden alihankkijoita. Tämä olisi erittäin tärkeää asiakkaan saaman palvelun laadulle sekä oikeuksien toteutumiselle.

Vammaisfoorumi ry

Veera Florica Rajala
puheenjohtaja

Anni Kyröläinen
pääsihteeri

p. 045 217 4936

anni.kyrolainen@vammaisfoorumi.fi

Ignatius Katri
Vammaisfoorumi ry